

Letní semestr 2012-2013

České drama v dějinách

Katedra divadelní vědy FF UK, 4. patro, místnost 308
Nám. Jana Palacha 2
Praha 1

Program kurzu:

8. března:

1. Mastičkář (Mgr. Martin Bažil, Ph.D.)

Česká dramatika nemá ve svých dějinách příliš mnoho epoch, kdy by výrazněji promlouvala do vývoje světového divadla. Hned v úvodu svého vývoje se však dostal na výsluní díky unikátnímu dramatickému textu frašky Mastičkář, který je komediálním parodickým zobrazením velikonočního ritu, v němž je míšení a prolínání vážného s komediálním nutno chápat jako zcela přirozenou součást uměleckého zobrazení.

2. Jan Amos Komenský: Labyrint světa a ráj srdce (doc. PhDr. Vladimír Just, CSc.)

Komenský, jehož dílo je završením české humanistické tradice, přisuzoval divadlu ve svém konceptu světa mimořádnou úlohu – divadlem („hrou“) se lze učit nejen jazykům, ale vlastně jakékoli disciplíně (v oceňování divadla se J.A.K. paradoxně blížil i svým ideovým protivníkům – jezuitům). Originální lekcí antické filosofie je už jeho hra o řeckém filosofovi Diogenes cynicus redivivus, stejně jako náboženskou lekcí je jeho starozákonní hra Abrahamus patriarcha. Jeho nejznámější a nejčastěji dramatizovaný opus, Labyrint světa a ráj srdce, sice není regulérním dramatem, ale používá četných dramatických postupů a ryze jevištních „kostýmních“, „karnevalových“ prostředků (masky, svět jako „role“ atd.).

3. Antonius Saletka: Saeculum coronatum, gloriose ominosa secundi saeculi Idea auspice Rege saeculorum Immortali Deo (1724) (Mgr. Magdaléna Jacková, Ph.D.)

V 17. a 18. století byl jezuitský řád největším provozovatelem škol v českých zemích. Důležité místo v životě jezuitů zaujímal také divadlo, které tvořilo i neodmyslitelnou součást jejich školského systému. Svou první představu o divadle si právě na jezuitských školách utvářela prakticky veškerá vzdělaná část národa. Až do počátku 18. století navíc školská představení v podstatě nahrazovala stálé, veřejně přístupné divadlo. Latinská divadelní produkce (nejen školská) je tak stejně podstatnou součástí barokního divadla v našich zemích jako česká a německá.

22. března:**4. Lidové barokní divadlo – Sousedské drama (PhDr. Barbara Topolová, Ph.D.)**

Přednáška seznámí posluchače se spektrem námětových okruhů sousedské dramatiky, jejím žánrovým rozpětím a jeho vývojem. Na analýze konkrétních her se pokusí manifestovat specifičnost lidové dramatiky její těsné sepětí s lidovým divadlem.

5. Václav Kliment Klicpera: Rohovín Čtverrohý (Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.)

Dramatika V. K. Klicpery patří k nejvýznamnějším kapitolám počátků česky psaného dramatu na našem území. Klicperova dramatika, která v sobě kloubí aspekty osvícenství a nastupujícího romantismu, bude nahlédnuta v širším kontextu počátků českého divadla.

6. Josef Kajetán Tyl: Čestmír (PhDr. Barbara Topolová, Ph.D.)

Přednáška nahlédne dramatiku J. K. Tyla slohovým spektrem a ukáže, jak se v ní odrážely dva slohy, určující charakter národního obrození, romantismus a biedermeier. V souvislosti s tím bude věnována pozornost i některým Tylovým méně známým dramátům (Čestmír).

5. dubna:**7. Alois a Vilém Mrštíkovi: Maryša (Mgr. Petra Ježková)**

O prosazení jedné z nejživotnějších her českého repertoáru na scénu Národního divadla museli bratři Mrštíkovi svést dlouhý a ponižující boj (drama jim bylo vráceno k přepracování celých šest let). Přednáška se pokusí osvětlit nepřijatelnost hry v kontextu soudobé skladby repertoáru, dobového vkusu publika i požadavků kritiky. Řeč bude rovněž o reflexi jiných realistických her a postupů, prodírajících se mezi všeobecně oblíbené pozdně romantického drama i iluzivní pozdě romantickou inscenační praxi s podobnými obtížemi. Zastavíme se také u aplikace krajní podoby realismu – zolovského naturalismu – v českém dramatu (Paní Urbanová).

8. Karel a Josef Čapkové: Lidé proti zkáze (prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.)

Zamyslíme se nad společnými dramatickými pracemi bratří Čapků (v centru pozornosti budou především hry Ze života hmyzu a Adam stvořitel), a to jak z hlediska kontextu dvacátých let 20.století, tak z hlediska jejich nadčasového, dodnes aktuálního přesahu.

Všimneme si i rozdílnosti poetik obou bratří, danou jejich rozdílnou uměleckou i lidskou mentalitou, tak jak se projevila v jejich odlišné tvorbě třicátých let (na jedné straně Josefův Kulhavý poutník, na straně druhé Čapkova Bílá nemoc).

9. František Langer: Periférie (prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.)

Na základě rozboru jedné z nejpřekládanějších českých her (její zahraniční slávu v polovině dvacátých let 20.století odstartoval svou inscenací Max Reinhardt, u nás ji poprvé inscenoval zakladatel moderní české režie Jaroslav Kvapil) si ozřejmíme

kontext, do něhož v polovině 20.let tato hra – a dramatika Františka Langera - vstupuje. Hra vyvolala bouřlivé kritické spory, jež vedly k dvojí, nakonec i trojí verzi konce. Ač bývá často vykládána jako apoteóza zproletarizovaného předměstského života „na okraji“, sociální kolorit je pouhou kulisou, za níž se odehrává nadčasové etické drama svědomí, viny a trestu, podobně jako v románech F.M.Dostojevského.

19. dubna:

10. Jiří Voskovec a Jan Werich: Osel a stín (prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.)

Jedna z nejvýznamnějších scén naší divadelní historie, Osvobozené divadlo V+W (1927 – 1938, 1946 – 1948) byla typickou scénou autorskou: její šéfové byli zároveň autory, herci, zprvu i režiséry a výtvarníky svých inscenací. Dokázali spojit avantgardní výboje (poetismus) s divadlem širokého společenského dosahu, navázali na tradici lidové italské komedie stálých typů (Commedie dell'arte) a v klaunských maskách a alegorických příbězích politicky komentovali současné dění (tvar improvizovaných „forbín“, jež vznikl už při premiéře Vest pocket revue, 1927 se v jejich inscenacích udržel až do poslední hry, Pěsti na oko, 1938, obnovené 1947).

11. Fráňa Šrámek: Červen (Mgr. Petr Christov, Ph.D.)

Dramatika Fráni Šrámka je jedním z projevů české divadelní moderny přelomu 19. a 20. století, na níž lze sledovat proměnu paradigmatu tradičního dramatu. Šrámkova dramata hovoří lyrickým, poetickým jazykem, který vsobě skrývá jak (obrazivou) křehkost, tak nemalou míru výrazné, pozemské tělesnosti.

12. Vilém Werner: Lidé na kře (prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.)

Jednou z nejúspěšnějších her třicátých let (později stejně úspěšně zfilmovanou) byli Lidé na kře dnes bohužel méně známého dramatika Viléma Wenera. V letech 1936 – 1938 dočkala se v režii Karla Dostala v Národním divadle tehdy v činohře rekordních 92 repríz, a její další reprizování, stejně jako druhé nejúspěšnější novinky, Čapkovy Bílé nemoci (83 x), znemožnila jedině dramaticky se měnící politická situace tragického roku 1938. Pokusíme se rozborem hry, jeze metaforou odjíždějící kry dokázala přesně vystihnout úzkost tehdejší situace, osvětlit příčiny tak pronikavého úspěchu, zamyslíme se i nad dalšími pohnutými osudy jejího autora.

17. května:

13. Josef Topol: Konec masopustu (PhDr. Barbara Topolová, Ph.D.)

Přednáška (zaměřená především na hry Konec masopustu a Kočka na kolejkách) se pokusí postihnout jedinečnost dramatického díla Josefa Topola.

14. Václav Havel: Zahradní slavnost (prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.)

Na základě rozboru Havlovy dramatické celovečerní prvotiny Zahradní slavnost (Divadlo Na zábradlí, 1963) si přiblížíme ústřední téma Havlových her od Zahradní slavnosti, přes hru o umělém jazyce Vyrozumění (1965) či jeho faustiádu Pokoušení (1986) až po jeho Odcházení (2006), totiž téma jazyka, frázi, promiskuity slov, obecněji: téma komunikace. Pomohou nám k tomu i bystré analýzy Havlovy tvorby z pera režiséra Jana Grossmana (K uvedení Zahradní slavnosti, 1964, aj.).

15. Současné trendy v české dramatice: Příběhy obyčejného šílenství Petra Zelenky (Mgr. Petr Christov, Ph.D.)

Přednáška seznámí zájemce s významnými trendy současné české dramatiky posledních dvaceti let. Probrány budou texty, které výrazně přispěly k formování dramatu a inscenační praxe po roce 1989. Blíže se budeme zabývat dramatem Petra Zelenky Příběhy obyčejného šílenství.

Začátky přednášek:	1. přednáška	14. 00 – 15.30
	2. přednáška	15.40 – 17.10
	3. přednáška	17.20 – 18.50

Případnou neúčast na přednáškách nám prosím sdělte předem e-mailem.